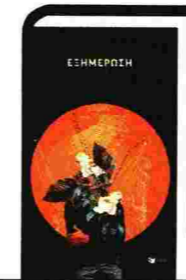

Κριτική

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ
ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΣ

**Εξημέρωση.
Νεκρογραφία**

Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 46,
τιμή 6 ευρώ

Τα αρχαία πάθη των Ιώνων

ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Η *Εξημέρωση* προέρχεται από το θέατρο: ανέβηκε ως 24λεπτη παράσταση τον Ιούνιο του 2018 στο Θέατρο της Στουτγάρδης, σε σκηνοθεσία της Γεωργίας Μαυραγάνη, στο πλαίσιο του Διεθνούς Φεστιβάλ Θεάτρου «The Future of Europe», εκπροσωπώντας την επίσημη συμμετοχή της Πειραματικής Σκηνης. Το κείμενο της παράστασης ξαναδουλεύτηκε από τον Δημοσθένη Παπαμάρκο και ανέβηκε, πάλι σε σκηνοθεσία της Γ. Μαυραγάνη, στην Κεντρική Σκηνή της Στέγης Γραμμάτων και Τεχνών του Ιδρύματος Ωνάση τον περασμένο Ιανουάριο. Η μορφή του κειμένου (συνδυασμός τριτοπρόσωπης και πρωτοπρόσωπης αφήγησης, σύντομοι, ακαριαίοι διάλογοι και παρέμβλητοι στίχοι), όπως και η έκδοσή του σε βιβλίο, μας επιτρέπουν να το διαβάσουμε και ως ένα σιβυλλικό πεζογράφημα, που συνδέει την τραγωδία του Φρυνίχου *Μιλήτου Αλωσις* (εκείνη που έκανε τους Αθηναίους να του επιβάλουν πρόστιμο επειδή τους υπενθύμιζε οικεία κακά) με τα δεινά (τους διωγμούς και τους εκπατρισμούς) της εποχής μας.

Περί τα μέσα του 5ου π.Χ. αιώνα δύο εξαιρετικά ευημερούσες ελληνικές πόλεις, η Μίλητος στη Μικρά Ασία και η Σύβαρις στον κόλπο του Τάραντα, έπεσαν στα χέρια των πολιορκητών τους (οι Πέρσες άλωσαν τη Μίλητο και οι Κροτωνιάτες τη Σύβαρι). Στην Ανατολή κατέπεσε η υψηλή ευημερία ενώ στη Δύση κατατροπώθηκε ο τρυφηλός και ο έκλυτος βίος. Για τον μάντη ο οποίος θα αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο στην *Εξημέρωση* το αποτέλεσμα δεν αλλάζει. Οι Ιώνες από τη μια και από την άλλη πλευρά της θάλασσας βυθίστηκαν στη δίνη του πολέ-

Ο Δημοσθένης Παπαμάρκος

μου και στο πένθος ως θύματα ενός τεράστιου εξανδραποδισμού. Θύματα τα οποία ο μάντης συναντά στον Κάτω Κόσμο, σε μια παντελώς απέλπιδα Νέκυια, σε μια συνεύρεση που δεν μπορεί να αποκαταστήσει το παραμικρό. Κι αν ο Φρύνιχος τιμωρήθηκε επειδή προσπάθησε να εξοικειώσει τους Αθηναίους με την καταστροφή (να εξημερώσει τα πάθη τους), και ο μάντης από τη μεριά του δεν είναι σε θέση να ανακαλύψει καμία διέξοδο ή λύτρωση, όπως κι αν την ονομάσουμε: συγχώρηση, αυτογνωσία, κατανόηση ή αγάπη. Ο μάντης θα συνομιλήσει

Το νέο βιβλίο του Δημοσθένη Παπαμάρκου **κινείται μεταξύ θεάτρου και πεζογραφίας**, από τη Μίλητο και τη Σύβαρι του 5ου π.Χ. αιώνα στους πρόσφυγες και στους μετανάστες των χρόνων μας

με τους νεκρούς σε μian άβυσσο απουσίας, σε ένα αδειασμένο από οποιοδήποτε νόημα πεδίο, σε ένα κενό μεταξύ ζωής και θανάτου, όπου το πάνω χέρι έχει πάρει σαφώς ο θάνατος. Είναι πολύ δύσκολο σε ένα τέτοιο κλίμα να μη στραφεί ο νους μας στο παρόν, ανακαλώντας τους ζωντανούς-νεκρούς που συρρέουν εξ ανατολών και εκ δυσμών στην ελληνική και στην ιταλική Μεσόγειο: τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που σχηματίζουν στρατιές δυστυχισμένων για να βρεθούν, όπως και οι νεκροί της *Εξημέρωσης*, ανάμεσα στο βασίλειο των σκιών και στην επικράτεια της ανυπαρξίας. Ο Παπαμάρκος δεν γράφει, παρ' όλα αυτά, πιασμένος από την ειδησεογραφία ή την επικαιρότητα. Με ένα κείμενο εξαιρετικά υπαινικτικό, που λειτουργεί κάποτε με σχεδόν κρυπτογραφικό τρόπο, και με έναν λόγο μυσταγωγικής εκφοράς, ο συγγραφέας θέλει να ανοίξει απλώς μια δίοδο για τους αναγνώστες-θεατές του, να δείξει ένα μονοπάτι για το πώς μπορούμε να περάσουμε από το αρχαίο παρελθόν στα χρόνια μας – κι αυτό χωρίς να εκβιάσει ερμηνείες ή να προχωρήσει σε οποιονδήποτε ρητό παραλληλισμό. Και νομίζω πως εδώ ανιχνεύεται πρωτίστως η σημασία της *Εξημέρωσης*: στην άρνηση του Παπαμάρκου να εκσυγχρονίσει τα σημεία αναφοράς του και ταυτοχρόνως στην ικανότητά του να μετατρέψει την τελετουργική του ατμόσφαιρα σε πομπό ενός μηνύματος για τον σύγχρονο όλεθρο. Πρόκειται για υπόδειξη αναλογιών, για παράσταση καταστάσεων και όχι για αναπαράσταση της τρέχουσας πραγματικότητας μέσω ενός συμβολικού προσχήματος. Και το να κερδίσει κανείς κάτι τέτοιο σε καιρούς όπου η επιστροφή της τέχνης σε καυτά πολιτικοκοινωνικά ζητήματα τείνει να καταντήσει καραμέλα, αποτελεί μια πολύ ξεχωριστή κατάκτηση.

